

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет філологічний
Кафедра германської та слов'янської філології

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК”

підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

| | |
|--|--|
| спеціальності | 014 Середня освіта |
| предметної спеціальності | 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)) |
| за освітньо-професійною програмою | «Середня освіта (Мова і література (англійська))» |
| мова навчання | українська |

Слов'янськ – 2022 р.

Розробники:

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германської та слов'янської філології Глущенко В. А.


Рецензенти:

Орел А. С. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рябініна І. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Силабус розглянуто і схвалено на засіданні кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «ДДПУ»

Протокол № 12 від «27» червня 2022 р.

| | | |
|--------------------------|---|---------------------------------------|
| <u>Завідувач кафедри</u> |  | <u>д.філ.н., проф. В. А. Глущенко</u> |
| (Підпис) | | (ПБ) |

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“27” червня 2022 р.

протокол № 9

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологічні аспекти філологічних наук

| | |
|---------------------------------------|---|
| Кількість кредитів | 4 |
| Рік підготовки, семестр | 1-й рік, 2-й семестр |
| Компонент освітньої програми | Вибірковий |
| Викладачі | Завідувач кафедри, д. ф. н., проф. Глущенко В. А. |
| Контактна інформація | sdpunauka@ukr.net |
| Консультації | Вівторок 14.30 |
| Анотація навчальної дисципліни | <p>Навчальна дисципліна «Методологічні аспекти філологічних наук» є вибірковою й водночас важливою для всебічної фахової підготовки філологів. Курс ґрунтується на базових знаннях, уміннях і навичках роботи з науковою філологічною літературою. Завдання курсу – розширити й поглибити методологічну підготовку випускників філологічних факультетів: розкрити сутність наукового методу, показати специфіку гомогенних і гетерогенних концепцій методу, познайомити з онтологічним, телеологічним і операційним компонентами методу, з'ясувати сутність наукових принципів і підходів, охарактеризувати класифікації методів філологічних досліджень, акцентуючи увагу на методах досліджень у мовознавстві й літературознавстві, виявити типові ознаки різних методів (структурного, типологічного, зіставного, порівняльно-історичного, історичного, актуалістичного, математичних).</p> <p><u>Об'єктом вивчення</u> навчальної дисципліни є філологічні науки як сукупність гуманітарних наук, що вивчаються шляхом орієнтації на певні наукові підходи й принципи дослідження та з погляду застосування відповідних прийомів, процедур, операцій.</p> <p><u>Предметом вивчення</u> курсу виступають властивості методологічного інструментарію філологічних наук.</p> |
| Опис навчальної дисципліни | <p>Навчальна дисципліна «Методологічні аспекти філологічних наук» є вибірковою для філологічних спеціальностей.</p> <p><u>Мета:</u> Дати системний опис наукових проблем у галузі методології філологічних наук; ознайомити здобувачів із сучасними теоріями наукового методу з акцентуванням уваги на широкому (гетерогенному) та вузькому (гомогенному)</p> |

трактуванні методу; з'ясувати питання про компоненти наукового методу; охарактеризувати методи філологічних досліджень, акцентуючи увагу на методах, що використовуються в мовознавстві й літературознавстві.

Ключові слова: абстрактне мислення, теоретичні основи методології філологічних досліджень, науковий метод і суміжні поняття, гомогенні і гетерогенні концепції методу, закономірності розвитку методології філологічних наук.

До очікуваних результатів навчання здобувачів входять:

Знати відомості про теоретичні основи традиційної та новітньої методології філологічних досліджень.

Застосовувати на практиці базові навички підбору й аналізу наукових фактів з використанням методів філологічних наук.

Орієнтуватися в основних поняттях і термінах методології філологічних наук.

Знати гомогенні і гетерогенні концепції наукового методу і класифікації методів.

Знати прийоми та процедури методів філологічних досліджень і вміти їх застосовувати.

Орієнтуватися в дискусійних питаннях методології філологічних наук.

Уміти давати характеристику науковим працям сучасних наукознавців і філологів та вчених минулого тощо.

Знати закономірності розвитку методології філологічних наук.

Володіти культурою мислення, навичками аналізу наукових текстів, основними прийомами й засобами отримання, зберігання, обробки й узагальнення інформації.

Максимально повно відображають зміст навчальної дисципліни науково-методичні матеріали курсу:

1. Безпечний І. Теорія літератури. Київ: Смолоскип, 2019. 388 с.
2. Білоус П. В. Теорія літератури. Київ: Академвидав, 2018. 328 с.
3. Глущенко В. А., Ледняк Ю. В., Овчаренко В. М., Рябініна І. М., Тищенко К. А. Мова як система : навчальний посібник. 3-є вид., доповн. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. 180 с.
4. Глущенко В. А., Овчаренко В. М., Руденко М. Ю. Виникнення і розвиток мови : навчальний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 58 с.
5. Марко В. П. Аналіз художнього твору. Київ:

| | |
|--|--|
| | <p>Академвидав, 2019. 278 с.</p> <p>6. Глущенко В. Теорії лінгвістичного методу в сучасному мовознавстві. <i>Перспективні напрямки сучасної науки та освіти</i>: зб. тез Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів і студентів Донбаського державного педагогічного університету, учителів та учнів загальноосвітніх закладів (м. Слов'янськ, 19–20 травня 2021 р.) / відп. ред. Н. М. Маторіна. Слов'янськ: ДДПУ, 2021. Вип. 13. Ч. 3. С. 65–69.</p> <p>7. Глущенко В. А., Роман В. В., Руденко М. Ю. До питання про актуалістичний метод як метод студій із лінгвістичної історіографії. <i>Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія</i>. 2020. № 45. Т. 1. С. 90–93</p> <p>Для виконання мети та завдань дисципліни використано ресурс Moodle: http://212.3.125.77:9090/moodle/course/view.php?id=2524</p> |
| Теми | <p>Тема 1. Гомогенні й гетерогенні концепції наукового методу.</p> <p>Тема 2. Методи філологічних досліджень.</p> |
| Методичні поради для викладачів «Як навчати?» | <p>У процесі викладання навчальної дисципліни «Методологічні аспекти філологічних наук» застосовуються такі методи навчання: словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); репродуктивний метод; проблемний виклад матеріалу, частково-пошуковий та дослідницький методи; індуктивний, дедуктивний методи; наочний метод (робота з таблицями, схемами тощо); творчий метод; практичні методи (усні і письмові тренувальні вправи); експериментальний метод.</p> <p>Методами контролю є: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування; оцінювання самостійної роботи; оцінювання контрольної роботи.</p> <p>Проводиться робота з навчально-методичною літературою. Студенти конспектують, анують інформацію. Використовуються новітні інформаційні технології.</p> <p>Методи навчання й контролю слугують активізації творчо-пошукової діяльності здобувачів, передбачають поєднання навчальної та наукової роботи.</p> |
| Методичні поради для здобувачів | <p>Для досягнення очікуваних результатів здобувачі повинні не тільки відвідати всі лекції та практичні заняття, а й виявити на них активність. Рекомендується творчо підходити до всіх</p> |

| | |
|-------------------------------|---|
| <p>«Як навчатися?»</p> | <p>проблем, що висвітлюються в курсі «Методологічні аспекти філологічних наук», не обмежуватися лекційним матеріалом, залучати навчально-наукові тексти з переліку рекомендованої основної та допоміжної літератури; при підготовці доповідей на практичні заняття намагатися розкрити всі аспекти поставлених проблем максимально глибоко з виділенням ключових питань. При підготовці до практичних занять і до заліку рекомендується знаходити внутрішньопредметні та міжпредметні взаємозв'язки (мовознавство і філософія, мовознавство і літературознавство, мовознавство/літературознавство й історія, філологія і мистецтвознавство тощо).</p> |
| <p>Оцінювання</p> | <p>Види, методи та форми контролю. Поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (залік). Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування; оцінювання самостійної роботи; оцінювання контрольної роботи; презентації та виступи на наукових конференціях; залік. Форми контролю: індивідуальна та фронтальна перевірка. Організаційні процедури та порядок виявлення якості засвоєння навчального матеріалу, рівня відповідності отриманих знань, умінь і навичок здобутих кваліфікації в межах освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про контрольні заходи у «ДДПУ» (http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/003.pdf) Оцінювання результатів навчання здобувачів, отриманих під час практичного заняття, здійснюється за такими критеріями: при опитуванні – за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні, за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття; при тестуванні – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття. Дисципліна «Методологічні аспекти філологічних наук» оцінюється максимальною оцінкою в 100 балів. Залік як форма контролю передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача від 60 до 80 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти. Здобувач має право (за бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни</p> |

шляхом виконання завдань самостійної роботи (з поданням їх у деканат), але не пізніше ніж до початку залікаційної сесії.

Основні вимоги для отримання високих балів під час вивчення дисципліни «Методологічні аспекти філологічних наук», крім виконання завдань до практичних занять та завдань самостійного блоку, необхідними є дотримання основ академічної доброчесності та усвідомлення таких правил: неприпустимість пропусків, запізнень; правил поведінки на заняттях (активна участь у розв'язанні завдань, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи тощо); заохочень і стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали).

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за який нараховуються бали. За наявності об'єктивних причин (хвороби, отримання другої вищої освіти тощо) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (Положення про навчання здобувачів за індивідуальним графіком <https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/021.pdf>).

Політика щодо дедлайнів та перескладань: перескладання та повторне вивчення дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ДДПУ (<https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/025.pdf>)

Роботи, які подаються на перевірку з порушенням термінів (без поважних причин), оцінюються на нижчу оцінку (від 1 до 5 балів).

Здобувачі мають можливість ліквідувати академічну заборгованість згідно з відповідним графіком. Умовою для ліквідації академічної заборгованості є накопичення необхідної кількості балів (мінімум – 60) за виконання визначених викладачем додаткових самостійних завдань до повторного складання контрольного заходу.

Політика щодо академічної доброчесності проводиться відповідно до Положення про академічну доброчесність педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів у ДДПУ (<https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/012.pdf>)

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату та допускаються до розгляду й подальшого оцінювання без порушень (плагіат фрагментів письмових робіт і повних текстів; плагіат ідей, експланаторних моделей, фактичних даних, ілюстрацій тощо; відсутність необхідних посилань; помилки при цитуванні) за наявності коректних текстових запозичень не більше 25%.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів,

затверджені в ДДПУ

Оцінка «зараховано» (90-100 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував усебічні, систематичні та глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без помилок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації засади дисципліни «Методологічні аспекти філологічних наук», виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу.

Оцінка «зараховано» (75-89 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, показав систему засвоєних знань з дисципліни «Методологічні аспекти філологічних наук» та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення під час подальшої навчальної роботи й професійної діяльності.

Оцінка «зараховано» (60-74 бали) виставляється здобувачеві, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповідях та під час виконання завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача.

Оцінка «не зараховано» виставляється здобувачеві, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань і не може продовжувати навчання без виконання додаткових завдань з відповідної дисципліни.

Здобувачам надаються пояснення щодо мінімальної та максимальної кількості балів, які присвоюються здобувачам при засвоєнні дисципліни, окремо за поточну діяльність та за результатами підсумкового контролю.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам, із розподілом за темами та результатами поточного контролю (денна та заочна форма навчання)

| Тема | Лекції | | Практичні заняття | | Самостійна робота | |
|--------|--------|--------|-------------------|--------|-------------------|--------|
| | денна | заочна | денна | заочна | денна | заочна |
| Тема 1 | - | - | 18 | 8 | 38 | 48 |
| Тема 2 | - | - | 22 | 10 | 42 | 54 |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|----|----|----|-----|
| | Разом | - | - | 40 | 18 | 80 | 102 |
| Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення» | <p>Упродовж вивчення курсу «Методологічні аспекти філологічних наук» перед студентом відкривається широка картина методологічних знань, необхідних філологу. Адже відомо, що без широкої методологічної освіти та ґрунтовної методичної підготовки неможливо стати висококваліфікованим спеціалістом у царині філології. Здобувач має змогу долучитися до корисних і цікавих знань з методологічної проблематики, розширити свій кругозір. Засвоєння курсу сприятиме кращій підготовці здобувача-філолога до творчої практичної діяльності в царині освіти й науки. Системна підготовка фахівців створює підвалини для підвищення статусу випускників філологічного факультету на ринку праці в різних країнах.</p> | | | | | | |

В. Глуценко

д. ф. н., професор Глуценко В. А.